

Yorùbá

The Journal of the Yorùbá Studies Association
of Nigeria

Vol. 9 No. 3

ISSN 1595-1324

January 2019

www.ysan.org

© Yorùbá Studies Association of Nigeria, 2019
(Ègbé Onímò-Èdè Yorùbá, Nàìjíríà)
www.ysan.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means without permission.

First published January 2019

Direct all enquiries to:

The Editor-in-Chief

Dr. Clement Adeníyì Àkàngbé

Department of Library, Archival and Information Studies

University of Ìbàdàn

Ìbàdàn

Design: *Update Nigeria & BrightZity Technologies*

Àtúnpin Àkójopò-Òrò Adálórí Èkò Ògbufò (Reclassification of Corpus Based Translation Study)

Clement Odoje, Ph.D.

Èka-Èkò Ìmò Èdà-Èdè àti Èdè Ilẹ̀ Afíríkà

Yunifásítì Ìbàdàn

lekeclement2@gmail.com

Àṣamò

Oríṣií èyà àwọn àkójopò-òrò ní ó wà lórí ìṣàpèjúwe àti àmúlò ẹka èkò ìṣòṅbufò. Fernandes tí ẹ àtúnpin ipẹka tí Baker (1995) ẹ ṣùgbón ìṣàtúnpin rẹ yọ ohun tí Ọsúndáre pè ní ògbufò ẹléwà-èdè sílẹ. Èyí mú kí ó di dandan láti ẹ àtúnpin ìṣẹ rẹ kí á sì fi ààyè gba àwọn àtojo-òrò àwọn òṅkòwé ilẹ̀ Afíríkà. Ohun tí a ẹ gan-an ní láti ẹ àgbéyèwò ìṣẹ Baker àti Fernandes, a sì lò wón láti ẹ àfikún àwọn èròjà ilẹ̀ Afíríkà tí a ṣonù nínú ìṣẹ wón. Ọpin àbájádé irú ìṣàtúnpin báyií kò kàn ní jẹ èròjà ipẹka lásán, yóó fẹ àkójopò-òrò adálórí èkò ògbufò lójú tó bẹẹ tí àbájádé ìṣẹ iwádìí báyií yóó sì wúlò fún ikóni àti ilanilóyẹ.

Kókó Ọrò: Àtúnpin, Àkójopò-Òrò, Èkò Ògbufò

Ìfáará

Ọnà kan pàtàkì tí à n gbà kóni ní ìṣẹ ògbufò ni lílo ilànà adálórí àkójopò-òrò (Baker, 1993; Jiang àti Rij-Heyligers, 2008; Shen, 2010). Ilànà yíi bẹrẹ ni àarin awọn ọdún 1990 pàápàá jùlọ pèlú bí Bona Baker ẹ ṣàmúlò rẹ nínú ìṣẹ ògbufò rẹ. Shen (2010:2) jábò pé àwọn wònyí ni bí Baker ẹ ṣàmúlò ilànà náà: àkójopò-

òrò abáradógba, àkójòpò-òrò aṣeéfiwéra, àti àkójòpò-òrò ọlọpò-èdè. Ìpín sí ọwọ̀ ti Baker yìí ni Fernandes ṣe àtúnpin rẹ̀. Fernandes rò pé àkójòpò-òrò ọlọpò-èdè aṣeéfiwéra ti di lílò ní ọpọ̀ ìgba gégé bíi pàsípààrò fún àkójòpò-òrò ọlọpò-èdè, tó bèẹ̀ tí kò fẹ́ẹ̀ sí ìyàtò mò. Ó tún ṣe àfikún pé oríki àkójòpò-òrò yẹ kí ó ní èdà àyọkà adálórí ohun-èlò-aloná. Ó wá dunni pé àtúnpin sí ìsòrí ti Fernandes náà kò níràn iṣẹ̀ Ọ̀súndáre (1995). Ọ̀súndáre (1995) wo sàkun iṣepàtàki àkójòpò-òrò àwọn ònkòwé ọmọ̀ ilẹ̀ Afíríkà bíi Ọ̀yinka, Achebe àti bèẹ̀ bèẹ̀ lọ, nínú síṣe ọ̀gbufọ̀ iṣẹ̀ àtinúdá wọn jáde fàráyẹ rí. Ìṣòlá (2001) fídí èrò Ọ̀súndáre múlẹ̀ nígbà tí ó sàlàyẹ̀ pé, àwọn ònkòwé ilẹ̀ Afíríkà tí wọn kòwé ní èdè àjẹ̀jì ni wọn kúkú n ṣe ọ̀gbufọ̀. Ohun tí irú àwọn ti wọn bá tú irú iṣẹ̀ bèẹ̀ pàdà sí èdè orírùn itàn náà gan-an ni Ìṣòlá pé ní Gbígba Èdè Pada. Nítorí ìdí èyí, àwa rò pé, àtúnṣe yẹ kí ó bá ìpínsówọ̀ọ̀ tí Fernandes náà ṣe. Èyí gan-an ni iṣẹ̀ tiwa dá lé lórí, láti ṣe àtúnpin iṣẹ̀ Fernandes kí a lè fààyẹ̀ gba àkójòpò-òrò ẹlẹ̀wà èdè alátinúdá àti gbígba èdè pàdà nínú ilàna iṣòngbufọ̀ aláakòójòpò-òrò.

1. Ilàna Iṣòngbufọ̀ Adálórí Akójo-òrò

Kruger (2002:2) sàmúlò èrò Baker (1996a:175) nígbà tí ó sàlàyẹ̀ pé iṣẹ̀ iwádif òngbufọ̀ adálórí àkójòpò-òrò ni ó wáyẹ̀ nípa èyà ìmò èdà-èdè kan pàtàkì tí a mò sí ìmò-èdà èdè adálórí àkójòpò-òrò. Èka ìmò èdà èdè yìí ṣe àmúlò itúpalẹ̀ àkójòpò-òrò nílá tó dá lórí èròjà abá-kòmputà-siṣẹ̀. Ó fi kún àlàyẹ̀ rẹ̀ pé èka ìmò-èdà èdè yìí ti mú iyípada tó lóòrìn bá iṣẹ̀-ìkòròjọ̀ àti ilàna èdè kíkọ̀. Nínú kíkọ̀ ọ̀gbufọ̀, ilàna yìí gùn lé lílo àkójòpò-òrò aṣeélò-fún kòmputà láti wo ọ̀gbufọ̀ gégé bí èyà iṣesí èdè tí ó kójú iwọn fún ara rẹ̀, nítorí pé, òun náà ní àfojúsùn tirẹ̀, àti ipò ìmúsiṣẹ̀.

Ní ti Jiang àti Rij-Heyliger (2008), wọn sàlàyẹ̀ pé ilàna yìí ní onírúurú ànṣààní. Ọ̀kan pàtàkì bèẹ̀ sì ni bí ó ti ṣe máa n dín àkókò iṣe òngbufọ̀ kù púpọ̀, àti pé ó máa n jẹ̀ kí irú iṣẹ̀ bèẹ̀ gbéwọn tó bèẹ̀ tí àbájáde ìtumò èdè afojúsìn a máa jọ̀ ti èdè orírùn. Ó tún máa n ran akẹ̀kọ̀ọ̀ ọ̀gbufọ̀ lówọ̀ láti lóye nípa bátàni gbogboghòò àti ọ̀nà tí ó péye láti ṣàgbékalẹ̀ ohun kan nínú àyọkà

ti àkójopò-òrò. Ó tún ṣiṣẹ́ gégé bí èròjà tí ó wúlò láti ṣàgbédìdè ilóye ohun tí oríṣiíríṣíí èdè gbà àti ilàna àatèléle wọn.

Àgbéyèwò Iṣẹ́ Baker

Ọ̀nà m̀eta ní ìṣòrí tí Baker fún àkójopò-òrò: àkójopò-òrò aṣeéfiwéra, àkójopò-òrò abáradógbà àti àkójopò-òrò olópo-èdè.

Àkójopò-òrò Aṣeéfiwéra: Èyí ni sísẹ́ àkójopò-òrò méjì tí wọn yàtò sí ara wọn ṣùgbón tí wọn jẹ́ èdè kan náà. Iyẹn ni pé ọ̀kan nínú wọn jẹ́ ojúlówó àyọ̀kà inú èdè yẹn gan-an nígbà tí ikeji jẹ́ àbájáde ògbufò láti inú èdè mìíràn sí èdè náà. Bí àpeṣe, bí a bá kó gbólóhùn inú ìwé Oládèjọ̀ Okèdìjì *Atótó Arére* àti Bíbèlì èdè Yorùbá sínú àkà ikòròjọ̀ kan, a ó ṣàkiyèsí pé *Atótó Arére* jẹ́ àyọ̀kà èdè Yorùbá sà-n-án nígbà tí Bíbèlì èdè Yorùbá jẹ́ àbájáde ògbufò. Nítorí náà irú àkà ikòròjọ̀ bẹ̀e ni a ó pè ní Àkójopò-òrò Aṣeéfiwéra.

ÀKÓJOPÒ-ÒRÒ AṢEÉFIWÉRA

ÒGBUFÒ ÈDÈ ABÍNIBÍ

OJÚLÓWÓ ÈDÈ ABÍNIBÍ

Àkójopò-òrò Abáradógbà: Èyí ni ojúlówó àkójopò-òrò inú èdè orírún àti àbájáde òngbufò èdè orírún sí èdè àfojúsùn. Àpeṣe ni Igbó-Olódùmare tí wọn tú sí The Forest of God.

ÀKÓJOPÒ-ÒRÒ ABÁRADÓGBÀ

(...)

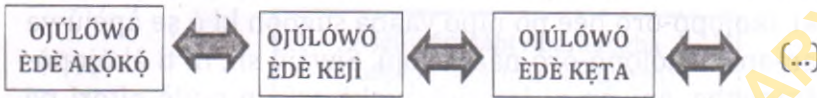
ÒGBUFÒ ÈDÈ ÀJÒJÌ

OJÚLÓWÓ ÈDÈ ABÍNIBÍ

Àkójòpò-òrò Ọlópò-èdè: Èyí ni àkànpò àkójòpò-òrò láti inú onírúurú èdè, ìbáà ẹ̀ ẹ̀ méjì tàbí jù ẹ̀ ẹ̀ ẹ̀.

ÀKÓJÓPÒ-ÒRÒ ỌLÓPÒ-ÈDÈ

(Wo Fernandes 2008:90)

Àgbéyèwò Işé Fernandes

Fernandes (2008) náà yera fun oríkì àtòdúnmodún àkójò-òrò gégè bi Baker (1993) náà ti ẹ̀. Iyera náà gùnlé òpó m̀erin: ẹ̀yà-ohun-èlò aloná, Títobi, Işaşojú àti Igbafikún.

Èyà Ohun-èlò Aloná: Ó şàlàyé pé fún òpòlòpò ọdún ni akójòpò-òrò fi ní itumò àyòkà àşéefowógbamú şùgbòn pèlú dídè kòmputà itumò rẹ̀ ti wá ní di àkójòpò àyòkà ẹ̀lẹ̀yà ohun-èlò aloná tí ó ẹ̀ ẹ̀ ẹ̀ fún kòmputà láti ẹ̀ itúpalẹ̀ aláifowókàn tàbí àfowófikòmputaşẹ̀ yàtò sí èyí ti a fowó lásán ẹ̀.

Títobi: Fernandes (2008) şàgbéyèwò Sinclair (1991) nígbà tí ó şàlàyé pé itàn iwádíí ajẹmò àkójòpò-òrò máa ní gùnlé àkójòpò-òrò fún àyèwò ní lá láti fidí ẹ̀rì tó dájú múlẹ̀ tí yóó sí fi ìrírí wa nípa àgbáyé lólẹ̀. Nítorí ìdí èyí, láti ìbèrẹ̀ pèpè ni a ti gbà pé àkójòpò-òrò jẹ̀ àwọn ọ̀rò tí a kó jọ gégè bí èròjà ti a fayo ní nínú onírúurú àyòkà. Şùgbòn ní ti Èkó Ọ̀gbufọ̀ adálórí Akójòpò-òrò, ọ̀n ni a mò sí “Akójòpò-òrò oníwọnba pérete.” Nítorí náà, títobi àkójòpò-òrò lè ní itumò tí ó gùnlé ẹ̀ni fẹ̀ ló ó. Ohun miíràn tí ó tún jẹ̀ mò títobi ni ìlò àyòkà lákòótán dípò léyọléyọ. Ó ní Baker şàlàyé pé àkójòpò-òrò alákoótán wúlò púpò sí àkójòpò-òrò léyọléyọ; ìdí ni pé àkójòpò-òrò alákoótán kò kàn fàye gba ìpele kékèké bíi ẹ̀yọ-òrò, àpòlà tàbí gbólóhùn bí kò ẹ̀ pé ó tún fàye

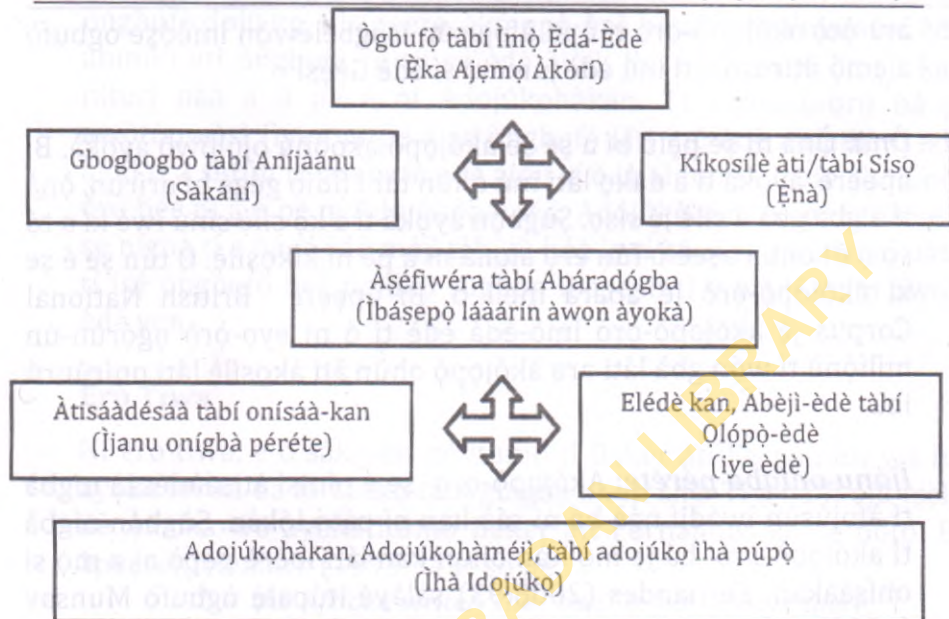
gba wíwo ihunpò gbogboghò; àwọn bí ipín afò, orí, apá kòòkan, abbl nínú irú iṣe bẹẹ.

Ìṣaṣojú: Nígbà tí a bá n ṣàkójo àkójopò-òrò tí ó wà fún èka kan, olùṣewádìfì gbòdò mò gbèdèke àti pé báwo gan-an ni àkójopò-òrò bẹẹ ṣe wúlò fún èka òhún tó. Nítorí nàà, ṣiṣojú èka bẹẹ kí kan ṣe kí àkójopò-òrò bẹẹ pò nípò yáábá ṣùgbón kí ó ṣe àpèjúwe ohun gan-an ti àkójopò-òrò nàà n ṣojú. Síwájú síi, ní ti àkójopò-òrò abáradógba, èniyàn ní láti fidí àyokà orírùn múlẹ nítorí pé òpò ìgbà ni àyokà orírùn máa n sákíí. Nípa báyií, àwọn aṣewádìfì kò kàn ní ṣadéédé ṣàmúlò èyí tí ó wù wọn gégé bí àyokà orírùn èyí tí yóó sì wọn lònà, tí yóó sì mú kí àbájáde bẹẹ máa jẹ itewógba.

Ìgbàfikún: Èyí ni ààyè tí irufé iwádìfì báyií fi sílẹ fún àwọn olùṣewádìfì láti jẹ kí wọn lè dáhùn àwọn ibèèrè tí n gún wọn ní késé inú. Iyẹn ni pé èniyàn kàn lè yan àkójopò-òrò kan kí ó sì lè ó fún oríṣíríṣíí afiwé àti iwádìfì. Ní àkótán, àkójopò-òrò ní ilàna ògbufò adálórí àkójopò-òrò kí kàn ṣe àkójopò nlá àwọn èròjà tí a ti tẹ tàbí gbà sínú fónrán ṣùgbón èyí tí ó gba àfikún ti ó ṣe é múlò fún èrò kòmputà yálá aláifowókàn tàbí àfowó-fi-kòmputà-ṣe tí a sì lè ṣe àmúlò rẹ gégé bí àbájáde imò ifojú-inú-wo ògbufò.

Èrò Fernandes

Èrò Fernandes ni pé kò yẹ kí ipín sí isòrì Baker ju méjì lọ dípò méta tí ó pín in sí: àkójopò-òrò aṣeéfiwéra àti abáradógba. Èyí tùmò sí pé olopò-èdè kò ní àbùdá aṣeéfiwéra bí ti àwọn méjì yòókù. Ó wá ṣe àgbékalẹ irú èyí:

Èka Ajẹmọ Àkòrì: Fernandes (2008:92) fi èyí pààlà sààrín iṣẹ̀ iwádíí adálórí àkójọpọ̀-òrọ̀ fún èkọ̀ nípa èdè àti èyí tí ó gùnlé iwádíí igbésẹ̀ àti abájáde òngbufò. Àkókọ̀ ni ó pè ní Èdà-èdè nígbà tí ó pe èkejì ní òngbufò. Ní tiwa, àkòrì ajẹmọ̀-ìmò èdà èdè ni ó jẹ̀ wá lógún. A sì n lo afikòmpùtá síṣẹ̀ tí wọn n pè ní “Moses” láti ṣe igbélẹ̀wò ìmòṣe kòmputá nípa iṣẹ̀ òngbufò.

Sàkání: Fernandes (2008:92) pè sàkání ní ìbèèrè ajẹmọ̀-èdè tí ó ní àfojúsùn àkójọpọ̀-òrọ̀. Èyà àkójọpọ̀-òrọ̀ méjì ni ó wà tí a bá gbé e lẹ̀ ṣùwò sàkání: gbogbògbò àti aníjàánu. Àkójọpọ̀-òrọ̀ gbogbògbò ni àkójọpọ̀-òrọ̀ tí àkòónú rẹ̀ jẹ̀ yaágbó-yaájù nítorí pé èdè òngbufò lákòótán ni ó n ṣàgbéyèwò. Ní dákẹ̀jì, àkójọpọ̀-òrọ̀ aníjàánu máa n wo sàkun ohun kan ní pátó bóyá àyọkà. Ó fi àkójọpọ̀-òrọ̀ abáradógba tí Kenny ṣe akójọpọ̀ èdè Jamani àti Gẹ̀ẹ̀sì (German-English) tí ó jẹ̀ àyọkà lítírésò ṣe àpẹ̀rẹ̀. Èyí jẹ̀

àrà-òtò àkójopò-ọ̀rò tí ó ní àfojúsùn lṣàgbéléwòn ìmòṣe ọ̀gbufọ̀ àjẹmọ̀ lítírésò láti inú èdè Jámání sí èdè Gẹ̀ẹ̀sì

Ọ̀nà: Ọ̀nà ní ẹ̀ pèlú bí a ẹ̀ ẹ̀ àkójopò àkóónú ojúlówó àyọ̀kà. Bí àpẹ̀rẹ̀, àyọ̀kà tí a dàkọ̀ láti inú ohùn tàbí fídíò gégé bí orírùn, ọ̀nà tí a gbà gbà á sílẹ̀ jẹ̀ síso. Şùgbón àyọ̀kà tí a kọ̀ sílẹ̀ sínú iwé kí a tó sọ ọ̀ di ohun aṣeélò fún ẹ̀rọ aloná ni a pè ní kíkoşilẹ̀. Ó tún ẹ̀ é ẹ̀ kí àkójopò-ọ̀rò jẹ̀ abara méjì o. Bí àpẹ̀rẹ̀ British National Corpus jẹ̀ àkójopò-ọ̀rò ìmò-èdá èdè tí ó ní ẹ̀yọ̀-ọ̀rò ọ̀gòrùn-ún mílìyọ̀nù tí wọn gbà láti ara àkójopò ohùn àti àkòşilẹ̀ láti onírúurú ibi.

Ìjánu onígbà péréte: Àkójopò-ọ̀rò ẹ̀ é pín sí àtisáàdésáà nígbà tí àfojúsùn iwádílí nàà bá ni sáà kan ní pàtò lókàn. Şùgbón nígbà tí akójopò-ọ̀rò bá jẹ̀ mọ̀ ìtàn ohun kan láti ìbèrẹ̀ pèpè ni a mọ̀ sí onísáàkàn. Fernandes (2008:93) şàlàyé itúpalẹ̀ ọ̀gbufọ̀ Munsay (1998) pé ó jẹ̀ àpẹ̀rẹ̀ àkójopò-ọ̀rò onísáàkan. Àkójopò-ọ̀rò oníwònba péréte rẹ̀ jẹ̀ àkójọ̀ ìtàn Gabriel Garcia Marques tí wọn tẹ̀ jáde ní èdè Sipàyán (Spanish). Àfojúsùn iṣẹ̀ Munday ni ọ̀dún tí wọn gbé èdà ti èdè Gẹ̀ẹ̀sì rẹ̀ jáde. Tí Munday bá ẹ̀ àfikún àwọn ìtàn mìíràn tí o jọ̀ igbéjádẹ̀ wọn yàtò ni, tí ó sì wo iyàtò wọn gégé bí ọ̀dún wọn ẹ̀ rí, a ọ̀ bá ni akójopò-ọ̀rò àtisáàdésáà ni.

Iye Èdè: Àkójopò-ọ̀rò ẹ̀ é pín sí abèjì-èdè tí irú akójopò-ọ̀rò bẹ̀ẹ̀ bá ni èdè méjì. Bí ó bá wá ní ju méjì lọ, a ó pè é ni ọ̀lọ̀pò-èdè. Fernandes (2008:94) tẹ̀nu mọ̀ ọ̀n pé ojú mìíràn tí a tún lè fi wo iye èdè ni ẹ̀ka èdè. Tí akójopò-ọ̀rò bá jẹ̀ abèjì-èdè, ká sọ̀ pé Pọtugí àti Gẹ̀ẹ̀sì (Portuguese and English); ó wá ẹ̀ pàtàkì láti sọ̀ ní pàtò irú ẹ̀ka èdè tí à ñ sọ̀ tàbí ní lókàn, nítorí pé, ó ẹ̀ é ẹ̀ láti ní Pọtugí Iróòpù, Pọtugí ti Bìràsílì bẹ̀ẹ̀ nàà sì ni a lè ní Gẹ̀ẹ̀sì ti Bírítèèni àti ti Amérikà.

Ìhà idojúkọ: Zanettin (2000) şàlàyé gégé bí ó ẹ̀ hàn nínú iṣẹ̀ Fernandes (2008:95) pé ìhà idojúkọ tùmọ̀ sí ọ̀gangan ibi tí

òngbufò dojú kọ. Bí àpẹẹrẹ, àkójọpò-òrò bá ní àyọkà ojúlówó èdè abíníbí àti òngbufò rẹ tí ẹ èdè àjòjì. Ìhà ìdojúkọ jẹ ọlọ̀nà kan nítòrí nàà a ó pè é ní Adojúkọhàkan. Tí akójọpò-òrò bá jẹ awòtúnwòsì (iyẹn ni pé a ẹ òngbufò láti inú èdè abíníbí sí èdè àjòjì tí à sì tún rí òngbufò èdè àjòjì sí èdè abíníbí). Irufẹ akójọpò-òrò bẹẹ ni à n pè ní Adojúkọhàméjì. Adojúkọhapúpò nàà tún ẹ é ẹ nígbà tí a bá rí èdè méjì tàbí jù bẹẹ lọ tí kò sì rí ihà kan ní pátó tí iṣẹ òngbufò bẹẹ dojú kọ ẹ̀gbọ̀n ibáṣepò tí ó wà láààrin àwọn èdè yẹn.

Èrò Tiwa

Ní èrò tiwa, ẹ ó sàkíyèsí pé itumò tí Baker àti Fernandes wà bọ àyọkà lórùn dá lórí kíkọ tàbí gbígba ohun silẹ. Tí a bá fi ojú iṣẹlẹ̀ ilẹ̀ Afíríkà wo àyọkà itumò Baker àti Fernandes kò ẹ òótó. Bí àpẹẹrẹ Ọ̀súndáre (1995:343) sọ pé:

For the African writer, the "text" is not always there, ready-made, in the indigenous language and culture, awaiting an eventful transportation into English. He has to create the "story", the idea, the vision, in his indigenous experience... before devising and working out the best way of mediating his experience in English. The writer's artistic execution, therefore, come from a complex process of mediation in which thoughts and ideas are created in one medium before getting transposed into another....

Fún ònkòwé ilẹ̀ Afíríkà, "àyọkà" kí sàbà sí nílẹ̀ ní èdè àti àṣà ibílẹ̀ tí n dúrò de yíyí sí èdè Gẹ̀ẹ̀sì. Ó nílò láti ẹ̀dà itàn, òye, iran ni irírí ibílẹ̀ rẹ... kí ó tó wá rónú ònà àbáyọ̀ àti gbé irírí rẹ̀ sí èdè Gẹ̀ẹ̀sì. Ìmọ̀ṣe iṣe ọ̀nà ònkòwé nàà wá láti inú ilàjà tí ó lágbara nítòrí pé èrò àti òye rẹ̀ ní ó ẹ̀dà lóna kan kí ó tó wá tú u sí èdè mìrán...

Àyọ̀lò òkè yìí fí han pé ohun mìíràn tún wà tí ó yẹ kí a pè ní àyọ̀kà tí Baker and Fernandes kò mẹnụ ba ninú iṣẹ wọn. Láti kín èrò Òsúndare léyìn, Ìṣòlá (2001) tilẹ̀ ṣàlàyé pé, àwọn òhńkòwé bí Wọ̀le Ṣoyinka, Amos Tutuola, T.M Aluko, Olu Obaḡemi, abbl tí wọn kọ itàn wọn ní èdè Gẹ̀ẹ̀sì ni wọn ṣiṣẹ̀ ògbufò. Àwọn tí wọn bá wá tú irú iṣẹ̀ bẹ̀ẹ̀ sí èdè orírùn àwọn itàn nàà kò ṣiṣẹ̀ ògbufò rára o, ohun gan-an tí wọn ṣe ni **Gbígba padà**. Ó ṣàlàyé pé:

...Ìsòrí àwọn òhńkòwé wònyí ti ṣe iṣẹ̀ ribiribi, òpòlopò iwé wọn si ti gba èbùn àti iyí ká rí ayé. Àwa kàn rò pé ó yẹ kí á mú irú iṣẹ̀ wònyí wá sí àrówótó àwọn Yorùbá nípa títúmò wọn sí èdè Yorùbá kí a sì ti ipa bẹ̀ẹ̀ mú ohun tí ó sọ̀nù padà wá sílẹ̀. Ohun tí a n ́ ṣe níbí gan-an kojá títúmò lásán, ó ti di gbígba padà, nítorí pé àwa ni a ni àwọn itàn nàà tẹ̀lẹ̀ kí àwọn omọ wa tó máa sọ ó ní Gẹ̀ẹ̀sì...

Bí òrò bá rí bá yìí, a jẹ̀ pé ìtumò àyọ̀kà nílò láti yí pada sí èyí tí àwọn òyìnbó fí n wò ó. Àwa faramọ̀ oríkì tí Dàmọ̀lá Adesina (akẹ̀kọ̀ọ̀ ti Institute of African Studies, University of Ibadan) fún àyọ̀kà nínú ìfòròwérò wa. Ó ní:

Text is the expression of any deliberate arrangement of thoughts and ideas, spoken, written or performed in order to make meaning. A spoken or written or performed discourse that can be subjected to interpretation.

Àyọ̀kà ni ìmòòmò sàgbéjadé ààtò èrò, òye, síso, kíkọ̀sílẹ̀ tàbí ṣiṣe lónà tó ní ìtumò. Síso, kíkọ̀sílẹ̀ tàbí ṣiṣe bẹ̀ẹ̀ gbòdò jẹ̀ ohun tí a lè wá ìtumò fún.

Tí a bá tẹ̀lẹ̀ èrò Adésínà yìí, a ó ṣàkíyèsí pé kì kàn ṣe pé yóó fà yẹ gba àwọn iṣẹ̀ ọ̀nà aláwòdmọ̀ lítírésò àtẹ̀nudẹ̀nu, yóó tún fún wa ní àhńàńí láti ṣàfikún ohun tí ó nù wá gẹ̀gẹ̀ bí èdá èniyàn. Bí òrò bá wá rí bá yìí, ó di dandan láti ṣàtúnpin ipínsísòrí akójopò-òrò Fernandes. Nítorí nàà àtúnṣe ní láti bá ohun tí Fernandes

gbé kalẹ̀ gégé bí a ti fi hàn lókè. Nítorí nàà ohun tí Fernandes pè ní Kíkòsílẹ̀ tàbí síso yẹ kí ó ní àfikún **àdàkọ lédè àjòjì** bèẹ̀ nàà ló yẹ kí a fẹ̀ àkòónú àkójopò-òrò abáradógba láti fáyè gba **Igbàpadà abáradógba**. Bí a bá ẹ̀yí, àtúnṣe yóó bá àtẹ̀ tí Ferna

Ògbufò tàbí Ìmò Ẹ̀dà-Èdè
(Ẹ̀ka Ajẹmọ̀ Àkòrí)

Gbogbogbò tàbí Anjíaanu
(Sàkání)

Kíkòsílẹ̀ àtì/tàbí
Sísò/àdàkọ lédè àjòjì
(Ẹ̀nà)

Àṣẹfiwéra tàbí Abáradógba- igbàpadà abáradógba
(Ìbáṣepò láàárín àwon àyòkà)

Àtisáádésáà tàbí onísáà-kan
(Ìjanu onígba péréte)

Elédè kan, Abẹ̀jì-èdè tàbí
Ọlópò-èdè
(ìye èdè)

Adojúkòhàkan, Adojúkòhàméjì, tàbí adojúkò ìhà púpò
(Ìhà Idojúkọ)

Ìkádíí

Pèlú àfikún tí a ti ẹ̀ sí iṣẹ̀ Fernandes, a rò pé eléyí kò kàn ní Ẹ̀fihàn kíkò akójopò-òrò jò fún èdè kan tàbí ìran kan bí kò ẹ̀ ẹ̀ yóó jẹ̀ aṣẹgbà fún irú èdè yówù-ó-jẹ̀. A tún lérò pé iṣàtúnpin yí yóó fún àwon akékò ẹ̀kọ̀ iṣòngbufò ní ànfààní láti ẹ̀ àyèwò irú àwon iṣẹ̀ tí kò sí nínú iṣẹ̀ iṣàájú, wọn yóó sì lè ẹ̀ àmúlò bátàni tuntún tí irú iṣẹ̀ bèẹ̀ bá fún wọn nínú èyí tí a ó ti Ẹ̀múlò ogbòn tuntun.

Ìwé Ìtókasi

- Baker, M. (1993). *Corpus Linguistics and Translation Studies: Implications and Applications*. In M. Baker, G. Francis and E. Tognini-Bonelli (Eds). *Text and Technology: In Honour of John Sinclair*. Amsterdam & Philadelphia: John Benjamins.
- Baker, M. (1995). "Corpora in Translation Studies. An Overview and Suggestions for Future Research". *Target*, 7(2). pp. 223-243.
- Baker, M. (1996). "Corpus-based Translation Studies. The Challenges that Lie Ahead". In: S. Harold (Ed). *Terminology, LSP and Translation*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company. pp. 175-186.
- Fernandes, L. (2008). *Corpora in Translation Studies: Revisiting Baker's Typology*. <https://periodicos.ufsc.br/.../7690&sa=U&ved=0CB8QFjACahUKEwjtrCShODHahX...> Retrieved on 1/8/2016
- Isola, A. (2001). *Aké Ní Ìgbà Èwe*. Ibadan: BookCraft Ltd.
- Jiang, X. and Rij-Heyliges, J. (2008). *Parrallel Corpus in Translation Studies: An intercultural Approach*. The international symposium on Using Corpora in Contrastive and Translation Studies Hangzhou China, 25th – 27th September.
- Kruger, A. (2002). *Corpus-Based Translation Research: Its Development and Implications for General, Literary and Bible Translation*. *Acta Theological, Supplementary 2* pp 70-106.
- Munday, J. (1998). *A Computer Assisted Approach to the Analysis of Shifts*. *Meta*, Vol 43. No. 4. pp. pp 543-556.
- Osundare, N. (1995). *Caliban's Gamble: The Stylistic Repercussions of Writing African Literature in English in Languge in Nigeria: Essays in Honour of Ayo Bamgbose*.
- Shen, G. (2010). *Corpus-Based Approach to Translation Studies*. *Cross-Cultural Communication*. Vol. 6, No. 4 pp 181-187.

Zanettin, F. (2000). Parallel Corpora in Translation Studies: Issues in Corpus Design and Analysis. In Olohan, Maeve (Ed). *Intercultural Faultlines. Research Models in Translation Studies I Textual and Cognitive Aspects*. Manchester, UK: St Jerome.

UNIVERSITY OF IBADAN LIBRARY